

תלמוד בבלי – מסכת מנחות

פרק שישי - רבי ישמעאל

עריכה: אבי גורמן

[סג ע"ב]

מתני':

רבי ישמעאל אומר: עומר היה בא בשבת משלש סאין, ובחול מחמש.

וחכמים אומרים: אחד שבת ואחד חול - משלש היה בא.

רבי חנינא סגן הכהנים אומר: בשבת - היה נקצר ביחיד ובמגל אחד ובקופה אחת, ובחול – בשלשה, בשלש קופות ושלש מגלות.

וחכמים אומרים: אחד שבת ואחד חול – בשלשה, בשלש קופות ובשלש מגלות.

גמ':

בשלמא רבנן - קא סברי עשרון מובחר בשלשה סאין אתי, ולא שנא בחול ולא שנא בשבת.

אלא רבי ישמעאל - מאי קסבר? - אי קסבר עשרון מובחר לא אתי אלא מחמש - אפילו בשבת נמי, אי משלש אתי - אפילו בחול נמי?!

אמר רבא: קסבר ר' ישמעאל עשרון מובחר בלא טירחא - אתי מחמש, בטירחא - אתי משלש. בחול מייתנין מחמש, דהכי שביחא מילתא. בשבת - מוטב שירבה במלאכה אחת בהרקדה, ואל ירבה במלאכות הרבה.

אמר רבה:

ר' ישמעאל ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אמרו דבר אחד.

דתניא: ארבעה עשר שחל להיות בשבת, מפשיט את הפסח עד החזה - דברי רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה.

וחכ"א: עד שיפשיט את כולו.

- מי לא אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה התם - כל היכא דאפשר
לא טרחינן, הכא נמי כיון דאפשר - לא טרחינן!

ממאי? -

דלמא עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל הכא - אלא דליכא בזיון קדשים, אבל
התם דאיכא בזיון קדשים [סד ע"א] אימא לך כרבנן סבירא ליה!
אי נמי - עד כאן לא קא"ר ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה התם - אלא
דאיתעביד ליה צורך גבוה ולא צריך אחולי שבת, אבל הכא דלא איתעביד ליה
צורך גבוה וצריך לאחולי שבת - אימא כרבנן סבירא ליה!

אלא אמר רבה :

ר' ישמעאל ורבי חנינא סגן הכהנים אמרו דבר אחד.
דתנן : רבי חנינא סגן הכהנים אומר : בשבת - נקצר ביחיד, במגל אחד, ובקופה
אחת, ובחול - בשלשה, בשלש קופות, ובשלש מגלות.
וחכ"א : אחד שבת ואחד חול - בשלש קופות ובשלש מגלות.
- מי לא קא"ר חנינא סגן הכהנים התם - כיון דאפשר לא טרחינן, הכא נמי -
כיון דאפשר לא טרחינן.

ממאי? -

דלמא עד כאן לא קא"ר ישמעאל הכא - אלא דליכא פרסומי מילתא, אבל התם
- דאיכא פרסומי מילתא, אימא כרבנן סבירא ליה!
אי נמי - עד כאן לא קא"ר חנינא סגן הכהנים התם - דאי בחד אי בשלשה -
צורך גבוה מיתעביד כהלכתו, אבל הכא - דלא איתעביד כהלכתו צורך גבוה,
אימא כרבנן סבירא ליה!

אלא אמר רב אשי :

רבי ישמעאל ורבי יוסי אמרו דבר אחד.
דתנן : בין שנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל - מחללין עליו את השבת.
רבי יוסי אומר : אם נראה בעליל - אין מחללין עליו את השבת.

- מי לא א"ר יוסי התם - כיון דאפשר לא טרחינן, הכא נמי - כיון דאפשר לא
טרחינן!

ממאי? –

דלמא עד כאן לא קאמר רבי ישמעאל הכא - אלא דליכא "נמצאת אתה
מכשילן לעתיד לבא", אבל התם - דנמצאת אתה מכשילן לעתיד לבא - אימא
כרבנן סבירא ליה!

אי נמי - עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם - אלא דליכא צורך גבוה ולא ניתנה
שבת לדחות, אבל הכא - דאיכא צורך גבוה וניתנה שבת לדחות, אימא כרבנן
ס"ל!

איתמר: שחט שתי חטאות של ציבור, ואינו צריך אלא אחת - אמר רבה ואיתימא רבי
אמי: חייב על השניה, ופטור על הראשונה. ואפילו נתכפר לו בשניה, ואפילו נמצאת
ראשונה כחושה.

ומי אמר רבה הכי? - והא אמר רבה: היו לפניו שתי חטאות, אחת שמינה ואחת
כחושה, שחט שמינה ואח"כ שחט כחושה - חייב, כחושה ואח"כ שמינה - פטור. ולא
עוד אלא שאומרים לו: הבא שמינה לכתחלה ושחוט!?

איבעית אימא: סמי כחושה מקמייתא.

ואיבעית אימא: ההיא רבי אמי אמרה.

א"ל רבינא לרב אשי: נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיין - מהו? בתר מחשבתו
אזלינן - וגברא לאיסורא קא מיכוין, או דלמא בתר מעשיו אזלינן?

א"ל: לאו היינו דרבה ורבא? - דאיתמר:

שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים - חייב. להעלות
דגים והעלה דגים ותינוק - רבא אמר: חייב, ורבה אמר: פטור.

ועד כאן רבה לא קא פטר, אלא כיון דשמע - אמרי' נמי דעתיה אתינוק. אבל לא שמע
- לא!

ואיכא דאמרי - א"ל: היינו פלוגתייהו דרבה ורבא - דאיתמר:

(לא) שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים - חייב.
להעלות דגים והעלה תינוק ודגים - רבה אמר: פטור, ורבא אמר: חייב.

רבה אמר פטור - זיל בתר מעשיו.

ורבא אמר חייב - זיל בתר מחשבתו.

אמר רבה: חולה שאמדוהו לגרוגרת אחת, ורצו עשרה בני אדם והביאו עשרה גרוגרות בבת אחת – פטורין. אפילו בזה אחר זה, אפילו קדם והבריא בראשונה.

בעי רבא: חולה שאמדוהו לשתי גרוגרות - ויש שתי גרוגרות בשתי עוקצין ושלוש בעוקץ אחת - הי מינייהו מייתנין? שתיים מייתנין - דחזו ליה, או דלמא שלש מייתנין - דקא ממעטא קצירה?

פשיטא שלש מייתנין, [סד ע"ב] דעד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם - אלא דכי ממעט באכילה קא ממעט קצירה, אבל הכא - דכי קא ממעט באכילה קא מפשא קצירה - ודאי שלש מייתנין!

מתני':

מצות העומר להביא מן הקרוב.

לא ביכר הקרוב לירושלים - מביאין אותו מכל מקום.

מעשה שבא העומר מגגות צריפין, ושתי הלחם מבקעת עין סוכר.

גמ':

מ"ט?

איבעית אימא: משום כרמל.

ואיבעית אימא: משום דאין מעבירין על המצות.

מעשה שבא [העומר] מגגות צריפין:

ת"ר:

כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה, והיה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים, בכל יום ויום היו משלשלין להן דינרין בקופה ומעלין להן תמידין.

היה שם זקן אחד, שהיה מכיר בחכמת יונית. לעז להם בחכמת יונית, אמר להן: כל זמן שעסוקין בעבודה - אין נמסרין בידכם. למחר שלשלו להן דינרין בקופה, והעלו להן חזיר. כיון שהגיע לחצי חומה, נעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. באותה שעה אמרו: ארור שיגדל חזיר, וארור שילמד בנו חכמת יונית. ועל אותה שעה שנינו: מעשה שבא עומר מגגות צריפין, ושתי הלחם מבקעת עין סוכר.

כי מטא עומר, לא הוו ידעי מהיכא אייתי עומר. אכרזו. אתא ההוא חרשא, אותיב חדא ידא אאיגרא, וחדא ידיה אצריפא. אמר להו מרדכי: מי איכא דוכתא דשמה 'גגות צריפין' או 'צריפין גגות? בדקו - ואשכחוה.

כי בעי לאתוי שתי הלחם, לא הוו ידעי מהיכא לאתויי. אכרזו. אתא ההוא גברא חרשא, אותיב ידיה אעיניה, וחדא ידא אסיכרא. אמר להו מרדכי: ומי איכא דוכתא דשמה 'עין סוכר' או 'סוכר עין'? בדקו - ואשכחו.

הנהו שלש נשים דאייתו שלש קינין. חדא אמרה: לזיבתי, וחדא אמרה: לימתי, וחדא אמרה: לעונתי.

סבור מינה: זיבתי - זבה ממש, לימתי - לימתי ממש, לעונתי - לעונתה. דכולהו - חדא חטאת וחדא עולה.

אמר להו מרדכי: שמא - בזוב סיכנה, שמא - בים סיכנה, שמא - בעינה סיכנה, דכולהו עולות נינהו!

בדוק - ואשכח. [סה ע"א]

והיינו דתנן: פתחיה על הקינין - זה מרדכי. למה נקרא שמו פתחיה? - שפותח דברים ודורשן, ויודע בשבעים לשון.

כולהו סנהדרין נמי ידעי שבעים לשון, דאמר רבי יוחנן: אין מושיבים בסנהדרין אלא בעלי חכמה, בעלי מראה, בעלי קומה, בעלי זקנה, בעלי כשפים, ויודעים שבעים לשון - שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן!;

אלא - דהוה בייל לישני ודריש.

והיינו דכתיב במרדכי: (נחמיה ז, ז) "בלשן".

מתני':

כיצד הן עושין?

שלוחי בית דין יוצאין מערב יום טוב, ועושין אותן כריכות במחובר לקרקע - כדי שיהא נוח לקצור.

כל העיירות הסמוכות לשם מתכנסות לשם - כדי שיהא נקצר בעסק גדול.

כיון שהחשיכה, אומר להן:

בא השמש? - אומר הין. בא השמש? - אומר הין.

מגל זו? - אומר הין. מגל זו? - אומר הין.

קופה זו? - אומר הין. קופה זו? - אומר הין.

בשבת אומר להן: שבת זו? - אמר הין. שבת זו? - אמר הין.

אקצור? - והם אומרים לו קצור. אקצור? - והם אומרים לו קצור.

שלוש פעמים על כל דבר ודבר, והן אומרים לו: הין הין הין.

כל כך למה? (לי) - מפני הבייתוסים, שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יו"ט.

גמ':

ת"ר:

אלין יומיא דלא להתענאה בהון, ומקצתהון דלא למספד בהון:

מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה - איתוקם תמידא, דלא למספד.

ומתמניא ביה ועד סוף מועדא - איתותב חגא דשבוועיא, דלא למספד.

מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד - שהיו צדוקים אומרים: יחיד מתנדב ומביא תמיד.

מאי דרוש?

(במדבר כח, ד) "את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים".

מאי אהדרו?

(במדבר כח, ב) "את קרבני לחמי לאשי תשמרו" - שיהיו כולן באין מתרומת הלשכה.

מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא למספד - שהיו בייתוסין אומרים: עצרת אחר השבת.

ניטפל להם רבן יוחנן בן זכאי, ואמר להם: שוטים, מנין לכם?

ולא היה אדם אחד שהיה משיבו, חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו, ואמר: משה רבינו אוהב ישראל היה, ויודע שעצרת יום אחד הוא, עמד ותקנה אחר שבת - כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים.

קרא עליו מקרא זה: (דברים א, ב) "אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר" [סה ע"ב] ואם משה רבינו אוהב ישראל היה, למה איחרן במדבר ארבעים שנה?!

אמר לו: רבי, בכך אתה פוטרני?

אמר לו: שוטה, ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטילה שלכם? - כתוב אחד אומר: (ויקרא כג, טז) "שבע שבתות תמימות תהיינה" - הא כיצד? - כאן ביום טוב שחל להיות בשבת, כאן ביו"ט שחל להיות באמצע שבת.

(של ר' אליעזר סו"פ, רבי יהושע מו"נה, רבי ישמעאל מע"מר, רבי יהודה למ"טה - סימן)

רבי אליעזר אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: (דברים טז, ט) "תספר לך" - ספירה תלויה בבית דין, שהם יודעים לחדש. "ממחרת השבת" - מחרת י"ט. יצאת שבת בראשית - שספירתה בכל אדם.

רבי יהושע אומר: אמרה תורה: מנה ימים וקדש חדש, מנה ימים וקדש עצרת. מה חדש - סמוך לביאתו ניכר, אף עצרת - סמוך לביאתו ניכרת. וא"ת: עצרת לעולם אחר השבת, היאך תהא ניכרת משלפניה?!

רבי ישמעאל אומר: אמרה תורה: הבא עומר בפסח, ושתי הלחם בעצרת. מה להלן - רגל ותחלת רגל, אף כאן - רגל ותחלת רגל.

רבי יהודה בן בתירא אומר: נאמר "שבת" למעלה, ונאמר "שבת" למטה. מה להלן - רגל ותחלת רגל סמוך לה, אף כאן - רגל ותחלת רגל סמוך לה.

ת"ר:

(ויקרא כג, טו) "וספרתם לכם" - שתהא ספירה לכל אחד ואחד.

(ויקרא כג, יא) "ממחרת השבת" - ממחרת יו"ט. או אינו אלא למחרת שבת בראשית?

רבי יוסי בר יהודה אומר: הרי הוא אומר: (ויקרא כג, טז) "תספרו חמשים יום" - כל ספירות שאתה סופר לא יהו אלא חמשים יום, ואם תאמר ממחרת שבת בראשית - פעמים שאתה מוצא חמשים ואחד, ופעמים שאתה מוצא חמשים ושנים, חמשים ושלשה, חמשים וארבעה, חמשים וחמשה, חמשים וששה!

ר"י בן בתירא אומר: אינו צריך [סו ע"א], הרי הוא אומר - "תספור לך" - ספירה תלויה בבית דין, יצתה שבת בראשית שספירתה בכל אדם.

רבי יוסי אומר: "ממחרת השבת" - ממחרת יום טוב. אתה אומר ממחרת יו"ט, או אינו אלא ממחרת שבת בראשית? - אמרת: וכי נאמר ממחרת השבת שבתוך הפסח, והלא לא נאמר אלא "ממחרת השבת" דכל השנה כולה מלאה שבתות - צא ובדוק איזו שבת!

ועוד: נאמרה "שבת" למטה, ונאמרה "שבת" למעלה. מה להלן - רגל ותחילת רגל, אף כאן - רגל ותחילת רגל.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: כתוב אחד אומר (דברים טז, ח) "ששת ימים תאכל מצות", וכתוב אחד אומר (שמות יב, טו) "שבעת ימים מצות תאכלו" - הא כיצד? - מצה שאי אתה יכול לאוכלה שבעה מן החדש, אתה יכול לאוכלה ששה מן החדש.

(ויקרא כג, טו) "מיום הביאכם תספרו" - יכול יקצור ויביא, ואימתי שירצה יספור? - תלמוד לומר: (דברים טז, ט) "מהחל חרמש בקמה תחל לספור".

אי "מהחל חרמש" תחל לספור, יכול יקצור ויספור, ואימתי שירצה יביא? - ת"ל: "מיום הביאכם".

אי "מיום הביאכם", יכול יקצור ויספור ויביא ביום? - ת"ל: (ויקרא כג, טו) "שבע שבתות תמימות תהיינה" - אימתי אתה מוצא שבע שבתות תמימות? - בזמן שאתה מתחיל לימנות מבערב.

יכול - יקצור ויביא ויספור בלילה? - ת"ל: "מיום הביאכם". הא כיצד? - קצירה וספירה - בלילה, והבאה - ביום.

אמר רבא: כולו אית להו פירכא, בר מתרתי תנאי בתראי - בין במתניתא קמייתא בין במתניתא בתרייתא - דלית להו פירכא:

אי מדרבן יוחנן בן זכאי: דלמא כדאביי, דאמר אביי: מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי.

אי מדרבי אליעזר ורבי יהושע: ממאי דביום טוב ראשון קאי, דלמא ביו"ט אחרון קאי!

דרבי ישמעאל ור' יהודה בן בתירא - לית להו פירכא.

אי מדרבי יוסי בר' יהודה: הוה אמינא, דלמא "חמשין" - לבר מהני שיתא!

אי מדר' יהודה בן בתירא: ממאי דביו"ט ראשון קאי, דלמא ביו"ט אחרון קאי!

ר' יוסי - נמי חזי ליה פירכא, והיינו דקאמר "ועוד"!

גופא - אמר אביי: מצוה למימני יומי, ומצוה למימני שבועי.

רבנן דבי רב אשי - מנו יומי ומנו שבועי.

אמימר - מני יומי ולא מני שבועי. אמר: זכר למקדש הוא.

מתני':

קצרוהו ונתנוהו בקופות. הביאוהו לעזרה, והיו מהבהבין אותו באור כדי לקיים בו מצות קלי - דברי רבי מאיר.

וחכ"א: בקנים ובקולחות חובטין אותו, כדי שלא יתמעך. נתנוהו לאבוב, ואבוב היה מנוקב - כדי שיהא האור שולט בכולו. שטחוהו בעזרה, והרוח מנשבת בו.

נתנוהו לריחים של גרוסות, והוציאו ממנו עשרון, שהוא מנופה בשלש עשרה נפה.

והשאר - נפדה ונאכל לכל אדם, וחייב בחלה ופטור מן המעשר.

ר' עקיבא - מחייב בחלה ובמעשרות.

גמ':

תנו רבנן: "אביב" - זה אביב. "קלוי באש" - מלמד שהיו ישראל מהבהבין אותו באש, כדי לקיים בו מצות קלי - דברי ר' מאיר.

וחכמים אומרים [סו ע"ב]: אין אור לשון קלי, אלא דבר אחר (הא כיצד וכו').

[לישנא אחרינא]: אין לשון קלי, אלא דבר (אחר) קליל.

הא כיצד? - אבוב של קליות היה שם, והיה מנוקב ככברה כדי שתהא האור שולטת בכולו.

"אביב קלוי ... גרש" - איני יודע אם אביב קלוי, אם גרש קלוי, כשהוא אומר: "באש" - הפסיק הענין.

"כרמל" - רך ומל.

וכן הוא אומר: (מלכים ב ד, מב) "ואיש בא מבעל שלישה, ויבא לאיש האלהים לחם ביכורים ועשרים לחם שעורים וכרמל בצקל"ונו, ויאמר תן לעם ויאכלו" - בא ויצק לנו ואכלנו ונוה היה.

ואומר: (משלי ז, יח) "נתעל"סה באהבים" - נשא ונתן ונעלה ונשמח ונתחטא באהבים.

ואומר: (איוב לט, יג) "כנף רננים נע"לסה" - נושא עולה ונתחטא.

ואומר: (במדבר כב, לב) "כי יר"ט הדרך לנגדי" - יראתה ראתה נטתה.

דבי רבי ישמעאל תנא: "כרמל" - כר מלא.

ור"ע - מחייב בחלה ובמעשרות:

אמר רב כהנא: אומר היה ר"ע - מירוח הקדש אינו פוטר.

מתיב רב ששת :

מותר שלש סאין הללו, מה היו עושין בו? - נפדה ונאכל לכל אדם, וחייב בחלה
ופטור מן המעשרות.

ר' עקיבא - מחייב בחלה ובמעשרות.

אמרו לו : פודה מיד גזבר יוכיח, שחייב בחלה ופטור מן המעשרות.

- ואם איתא דמירוח הקדש אינו פוטר, מאי קאמרי ליה - היא היא!?

ועוד איתיביה רב כהנא בר תחליפא לרב כהנא (בר מתתיה) :

ר' עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות - לפי שלא ניתנו מעות אלא לצורך להן!

אלא אמר ר' יוחנן : תלמוד ערוך הוא בפיו של ר' עקיבא, שלא ניתנו מעות אלא לצורך
להן.

אמר רבא :

פשיטא לי דמירוח הקדש – פוטר, ואפי' ר' עקיבא לא קא מחייב התם אלא
שלא ניתנו מעות אלא לצורך להן, אבל מירוח הקדש בעלמא – פוטר ;

מירוח העובד כוכבים - תנאי היא : דתניא - תורמין משל ישראל על של ישראל,
ומשל עובדי כוכבים על של עובדי כוכבים, ומשל כותיים על של כותיים, ומשל
כל על של כל - דברי ר"מ ור' יהודה. רבי יוסי ור"ש אומרים : תורמין משל
ישראל על של ישראל, ומשל עובדי כוכבים על של כותיים, ומשל כותיים על
של עובדי כוכבים. אבל לא - משל ישראל על של עובדי כוכבים ושל כותיים,
ולא - משל עובדי כוכבים ושל כותיים על [של] ישראל ; [סז ע"א]

גלגול הקדש פוטר – דתנן : הקדישה עיסתה עד שלא גלגלה ופדאתה – חייבת,
משגלגלה ופדאתה – חייבת. הקדישה עד שלא גלגלה, וגלגלה הגזבר ואחר כך
פדאתה – פטורה, שבשעת חובתה היתה פטורה.

בעי רבא :

גלגול עובד כוכבים מאי?

מיתנא תנן : גר שנתגייר והיתה לו עיסה, נעשה עד שלא נתגייר – פטור,
משנתגייר – חייב. ספק – חייב.

הא מאן קתני לה?

דברי הכל היא : ואפי' רבי מאיר ורבי יהודה דקמחייבי התם, פטרי הכא. התם הוא דכתיב "דגנך" יתירא - הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות - אפילו עובדי כוכבים. אבל הכא - תרי זימני "עריסותיכם" כתיב, חד "עריסותיכם" - כדי עיסתכם, וחד "עריסותיכם" - ולא עיסת עובדי כוכבים ולא עיסת הקדש.

או דלמא : רבי יוסי ורבי שמעון קתני לה - דקא פטרי. אבל רבי מאיר ורבי יהודה - גמרי "ראשית" "ראשית" מהתם?

אמר רבא : יהא רעוא דאחזיה בחילמא!

הדר אמר רבא :

מאן דאמר מירוח העובד כוכבים - פוטר, גלגול העובד כוכבים - פוטר. מאן דאמר מירוח העובד כוכבים - אינו פוטר, גלגול העובד כוכבים - אינו פוטר.

איתיביה רב פפא לרבא :

עובד כוכבים שהפריש פטר חמור וחלה, מודיעים אותו שהוא פטור, וחלתו - נאכלת לזרים, ופטר חמור - גוזז ועובד בו.

- הא תרומתו - אסורה.

והא האי תנא דאמר : מירוח העובד כוכבים - אינו פוטר, וגלגול עובד כוכבים - פוטר!?

ועוד איתיביה רבינא לרבא :

חלת עובד כוכבים בארץ, ותרומתו בחוצה לארץ - מודיעין אותו שהוא פטור. חלתו - נאכלת לזרים, ותרומתו - אינה מדמעת.

- הא תרומתו בארץ - אסורה ומדמעת.

והא האי תנא דאמר : מירוח העובד כוכבים - אינו פוטר, גלגול העובד כוכבים - פוטר!?

מדרבנן - גזירה משום בעלי כיסים.

[סז ע"ב]

אי הכי - אפי' חלה נמי?

אפשר דאפי' לה פחות מחמשת רבעים קמח ועוד.

תרומה נמי - אפשר דעביד לה כדרי' אושעיא, דאמר רבי אושעיא: מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה, כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר! אי נמי: דעייל לה דרך גגות ודרך קרפיפות!?

התם בפרהסיא - זילא ביה מילתא. הכא בצינעא - לא זילא ביה מילתא.

מתני':

בא לו לעשרון - נתן עליו שמנו ולבונתו, יצק, ובלל, הניף, והגיש, קמץ, והקטיר - והשאר נאכל לכהנים.

משקרב העומר - יוצאין ומוצאין שוק ירושלים שהוא מלא קמח קלי, שלא ברצון חכמים - דברי רבי מאיר.

ר' יהודה אומר: ברצון חכמים היו עושין.

גמ':

ולא גזר רבי יהודה דלמא אתי למיכל מיניה? – ורמינהו:

ר' יהודה אומר: בודקין אור ארבעה עשר, ובארבעה עשר שחרית, ובשעת הביעור.

וחכ"א: לא בדק כו'!?

אמר רבה: שאני חדש [סח ע"א] - מתוך שלא היתרתה לו אלא על ידי קיטוף, זכור הוא.

אמר ליה אביי: תינח קצירה, טחינה והרקדה מאי איכא למימר?

הא לא קשיא. טחינה - בריחיא דידא. הרקדה - על גבי נפה.

בית השלחין דשריא קצירה, דתנן: קוצרין בית השלחין שבעמקים, אבל לא גודשין. - מאי איכא למימר?

אלא אמר אביי: חדש - בדיל מיניה, חמץ - לא בדיל מיניה.

אמר רבא: דרי' יהודה אדר' יהודה – קשיא, דרבנן אדרבנן - לא קשיא?

אלא אמר רבא:

דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא – כדשנינן.

דרבנן אדרבנן לא קשיא - הוא עצמו מחזר עליו לשורפו, מיכל אכיל מיניה?!

רב אשי אמר:

דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא - קמח קלי תנן.

והא דרב אשי ברותא היא. תינח מקלי ואילך, עד קלי מאי איכא למימר? - וכי תימא הכא נמי ע"י קיטוף וכדרבה, בית השלחין דשריא קצירה מאי איכא למימר? - אלא הא דרב אשי ברותא היא!

מתני':

משקרב העומר - הותר חדש מיד. הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן.

משחרב בהמ"ק התקין ר' יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור.

אמר ר' יהודה: והלא מן התורה הוא אסור, שנאמר: (ויקרא כג, יד) "עד עצם היום הזה".

מפני מה הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן? - מפני שהן יודעין שאין ב"ד מתעצלין בו.

גמ':

רב ושמואל דאמרי תרוייהו: בזמן שבית המקדש קיים - עומר מתיר. בזמן שאין בית המקדש קיים - האיר מזרח מתיר.

מאי טעמא?

תרי קראי כתיבי: כתיב: (ויקרא כג, יד) "עד (יום) הביאכם", וכתוב: "עד עצם היום הזה" - הא כיצד? - כאן בזמן שבית המקדש קיים, כאן בזמן שאין בית המקדש קיים.

ר' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו: אפילו בזמן שבית המקדש קיים - האיר מזרח מתיר.

והכתיב: "עד הביאכם"?

למצוה.

"משקרב העומר הותר חדש מיד"?

למצוה.

"העומר היה מתיר במדינה, ושתי הלחם במקדש"?

למצוה.

[סח ע"ב]

משחרב בית המקדש - התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור. מאי טעמא? - מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו: אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח, השתא נמי ניכול, ולא ידעי דאשתקד לא הוה עומר - האיר מזרח מתיר, והשתא דאיכא עומר - עומר מתיר. - ואי סלקא דעתך למצוה, משום מצוה ליקום וליגזור?

אמר רב נחמן בר יצחק: רבן יוחנן בן זכאי בשיטת רבי יהודה אמרה, דאמר: מן התורה - אסור, שנאמר: (ויקרא כג, יד) "עד עצם היום הזה" - עד עיצומו של יום. וקסבר: "עד" - ועד בכלל.

ומי סבר לה כוותיה, והא מיפלג פליג עליה? - דתנן: משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור, א"ר יהודה: הלא מן התורה הוא אסור, דכתיב: "עד עצם היום הזה"!!

רבי יהודה הוא דקא טעי. הוא סבר רבן יוחנן בן זכאי - מדרבנן קאמר, ולא היא, מדאורייתא קאמר.

והא "התקין" קתני?

מאי "התקין" - דרש והתקין.

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע - אכלי חדש באורתא דשיתסר נגהי שבסר. קסברי: חדש בחוצה לארץ - דרבנן, ולספיקא - לא חיישינן.

ורבנן דבי רב אשי - אכלו בצפרא דשבסר. קסברי: חדש בחוצה לארץ - דאורייתא, ורבן יוחנן בן זכאי - מדרבנן קאמר, וכי תקין - ליום הנף, לספיקא - לא תקין.

אמר רבינא: אמרה לי אם - אבוך לא הוה אכיל חדש אלא באורתא דשבסר נגהי תמניסר. דסבר לה כר' יהודה, וחייש לספיקא.

מתני':

העומר היה מתיר במדינה, ושתי הלחם במקדש.
אין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר, אם הביא – פסול;
קודם לשתי הלחם - לא יביא, אם הביא – כשר.

גמ':

יתיב רבי טרפון וקא קשיא ליה: מה בין קודם לעומר, לקודם שתי הלחם?
אמר לפניו יהודה בר נחמיה: לא. אם אמרת קודם לעומר - שכן לא הותר מכללו אצל הדיוט, תאמר קודם לשתי הלחם - שהותר מכללו אצל הדיוט.
שתק רבי טרפון.

צהבו פניו של רבי יהודה בן נחמיה.

אמר לו רבי עקיבא: יהודה, צהבו פניך שהשבת את זקן? - תמהני אם תאריך ימים!
אמר רבי יהודה ברבי אלעאי: אותו הפרק פרס הפסח היה. כשעליתי לעצרת, שאלתי אחריו: יהודה בן נחמיה היכן הוא? ואמרו לי: נפטר והלך לו.

אמר רב נחמן בר יצחק: לדברי יהודה בן נחמיה, נסכים ביכורים שהקריבם קודם לעומר – כשירין.

פשיטא!?

מהו דתימא, התם הוא - דהותר מכללו אצל הדיוט, אבל הכא - דלא הותר מכללו – לא. קמ"ל - כל שכן הכא, דלא איתסר כלל.

(סד"ר הנצ"א גל"י פי"ל סימן):

בעי רמי בר חמא:

שתי הלחם - מהו שיתירו שלא כסדרן?

היכי דמי?

כגון דזרעינהו בין העומר לשתי הלחם, וחליף עלייהו שתי הלחם ועומר. מאי? - כסדרן שריין - שלא כסדרן לא שריין, או דלמא - שלא כסדרן נמי שריין?

אמר רבה:

ת"ש: (ויקרא ב, יד) "ואם תקריב מנחת ביכורים" - במנחת העומר הכתוב מדבר. מהיכן באה? - מן השעורין. אתה אומר מן השעורין, או אינו אלא מן החיטין?

רבי אליעזר אומר: נאמר "אביב" במצרים, ונאמר "אביב" לדורות. מה אביב האמור במצרים - שעורין, אף אביב האמור לדורות - שעורין.

ורבי עקיבא אומר: מצינו יחיד שמביא חובתו מן החיטין וחובתו מן השעורין, וציבור שמביאין חובתן מן החיטין - מביאין חובתן מן השעורין. ואם אתה אומר: בא מן החיטין, לא מצינו ציבור שמביא חובתו מן השעורין.

דבר אחר: אם אתה אומר: עומר בא מן החיטין, אין שתי הלחם ביכורים.

ואם איתא דשתי הלחם שלא כסדרן - שריין, משכחת לה: דמקריב עומר מהנך דאשרוש קודם לשתי הלחם ובתר העומר דאשתקד, ושתי הלחם מהנך דאשרוש קודם לעומר דהשתא ובתר שתי הלחם דאשתקד!

מי סברת [סט ע"א] בכורים לפירא קא אמרינן? - למזבח קא אמרינן, והא - אכיל לה מזבח מפירי דהא שתא!

בעי רמי בר חמא:

שתי הלחם - הנצה שריא או חנטה שרייה?

מאי הנצה, ומאי חנטה?

אילימא הנצה דפירא וחנטה דפירא? - השתא השרשה שריא, הנצה וחנטה מיבעיא?

אלא - הנצה דעלה וחנטה דעלה - מי הוי כי השרשה או לא?

תיקו.

בעי רבא בר רב חנן:

חטין שזרען בקרקע - עומר מתירן או אין עומר מתירן?

היכי דמי?

אי דאשרוש – תנינא, אי דלא אשרוש – תנינא. דתנן: אם השרישו קודם לעומר - עומר מתירן, ואם לאו - אסורין עד שיבא עומר הבא!?

לא צריכא, דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר, ואתא עומר וחליף עלייהו. וקא מיבעיא ליה: מהו לנקוטי ומיכל מינייהו? כמאן דשדייא בכדא דמיא - ושרינהו עומר, או דלמא - בטיל להו לגבי ארעא?

יש להן אונאה או אין להן אונאה?

היכי דמי?

אילימא - דאמר ליה: שדאי בה שיתא, ואתו סהדי ואמרי: דלא שדא בה אלא חמשה. והאמר רבא: כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין - אפי' פחות מכדי אונאה – חוזר!

אלא - דאמר ליה: שדאי בה כדבעי לה, ואתו סהדי ואמרי: דלא שדא בה כדבעי לה. יש להן אונאה - דכמאן דשדייא בכדא דמיא ויש להן אונאה, או דלמא בטיל להו לגבי ארעא?

נשבעין עליהן, או אין נשבעין עליהן? כדשדייא בכדא דמיא וכמטלטלי דמו - ונשבעין עליהן, או דלמא בטיל להו אגב ארעא וכמקרקעי דמו - ואין נשבעין עליהן? תיקו.

בעי רמי בר חמא:

חטין שבגללי בקר ושעורין שבגללי בהמה – מהו?

למאי?

אילימא - לטמויי טומאת אוכלין? - תנינא: חטין שברעי בקר ושעורין שבגללי בהמה, חישב עליהן לאכילה - אין מטמא טומאת אוכלין, לקטן לאכילה - מטמא טומאת אוכלין!

אלא – למנחות? - פשיטא דלא, (מלאכי א, ח) "הקריבהו נא לפחתך, הירצך או הישא פניך!"

לא צריכא, דנקטינהו וזרעינהו, וקא בעי לאיתויי מנחות מינייהו. מאי? - משום דמאיסותא הוא - וכיון דזרעינהו אזדא למאיסותיהו, או דלמא משום כחישותא הוא - והשתא נמי כחושה?

תיקו.

בעי רמי בר חמא :

פיל שבלע כפיפה מצרית, והקיאה דרך בית הרעי – מהו?

למאי?

אילימא - למבטל טומאתה? – תנינא : כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה, ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה!

לא צריכא, דבלע הוצין ועבדינהו כפיפה מצרית. מי הוה עיכול - הוה ליה [סט ע"ב] ככלי גללים ככלי אדמה ואין מקבלין טומאה, דאמר מר : כלי אבנים וכלי גללים וכלי אדמה אין מקבלין טומאה - לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים, או דלמא לא הוי עיכול?

תפשוט ליה מהא - דאמר עולא משום ר"ש בר יהוצדק : מעשה ובלעו זאבים שני תינוקות בעבר הירדן, ובא מעשה לפני חכמים - וטהרו את הבשר! שאני בשר – דרכיך.

ולפשוט מסיפא : וטמאו את העצמות!

שאני עצמות - דאקושי טפי.

בעי ר' זירא :

חיטין שירדו בעבים – מהו?

למאי?

אי למנחות? - אמאי לא.

אלא - לשתי הלחם. מאי? – "ממושבותיכם" אמר רחמנא - לאפוקי דחוצה לארץ דלא, אבל דעבים שפיר דמי, או דלמא "ממושבותיכם" – דווקא, ואפילו דעבים נמי לא?

ומי איכא כי האי גוונא?

אין, כדעדי טייעא, נחיתא ליה רום כיזבא חיטי בתלתא פרסי.

בעי ר"ש בן פזי :

שיבולת שהביאה שליש קודם לעומר, ועקרה ושתלה לאחר העומר והוסיפה – מהו? בתר עיקר אזלינן - ושרייה עומר, או דלמא בתר תוספת אזלינן - ועד שיבא עומר הבא?

תפשוט ליה – מהא:

דאמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן: ילדה שסבכה בזקנה ובה פירות, אפילו הוסיף במאתים – אסור.

ואמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן: בצל ששתלו בכרם ונעקר הכרם, אפי' הוסיף במאתים – אסור!

היא גופה קא מיבעיא ליה: מפשט פשיטא להו לרבנן דבתר עיקר אזלינן - לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא, או דלמא - ספוקי מספקא להו ולחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן? תיקו.

בעי רבה:

לענין מעשר - מאי?

היכי דמי?

כגון [ע"א] דאמדינהו, ועשרינהו, ושתלינהו, והוסיפה להו. אם תמצא לומר - לא אזלינן בתר עיקר ותוספת בעי עשורי, עיקר – מאי? אמר ליה אביי: מאי שנא מכל חיטי ושערי דעלמא?

אמר ליה: דבר שזרעו כלה - לא מיבעיא לי, אלא כי קמיבעיא לי - דבר שאין זרעו כלה – מאי?

תפשוט ליה - מהא דאמר רבי יצחק אמר ר' יוחנן: ליטרא בצל שתיקנו וזרעו - מתעשר לפי כולו!

התם - היינו זריעתו, הכא - לאו היינו זריעתו.

אמר ליה ר' חנינא בר מניומי לאביי:

עציץ שאינו נקוב – מהו?

אי לא נקוב - הא לא נקוב!

דלמא, חזר ונקבו - קא אמרת. הכא - חדא זריעה היא - איחבורי הוא דקא מיחברא ועולה, התם - שתי זריעות נינהו.

בעי ר' אבהו :

שבולת שמרחה בכרי, ושתלה, וקרא עליה שם במחובר – מהו? כיון דמרחה - טבלא לה, כי קרא עליה שם - קדשה לה, או דלמא - כיון דשתלה - פקע ליה טבלא מינה?

אמרי ליה רבנן לאביי : אם כן, מצינו תרומה במחובר לקרקע, ותנן : לא מצינו תרומה במחובר לקרקע!

אמר ליה : כי תניא ההיא - לענין איחיובי מיתה וחומש, דאי תליש ואכיל - תלוש הוא, ואי גחין ואכיל - בטלה דעתו אצל כל אדם.

ומאי שנא מדכתב אפינקסא דאילפא : ביצי נבלת העוף הטהור - מקצתן בחוץ ומקצתן בפנים, מבפנים - מטמאין בגדים אבית הבליעה, מבחוץ - אין מטמאין בגדים אבית הבליעה?

תלוש - עבידי אינשי דאכלי הכי, במחובר - לא עבידי אינשי דאכלי.

אמר רב טביומי בר קיסנא אמר שמואל : הזורע כלאים בעציץ שאינו נקוב – אסור. אמר אביי : בשלמא אי אשמעינן לוקה מכת מרדות מדרבנן – שפיר. אלא אסור - מאי קמ"ל - דמדרבנן הויא זריעה? – תנינא : תרם משאינו נקוב על הנקוב - תרומה ויחזור ויתרום.

מתני' :

החיטין והשעורין והכוסמין והשיבולת שועל והשיפון - הרי אלו :

חייבין בחלה ;

ומצטרפין זה עם זה ;

ואסורים בחדש - מלפני (הפסח) [העומר] ;

ומלקצור - מלפני (העומר) [הפסח] ;

אם השרישו קודם לעומר - העומר מתירן, ואם לאו - אסורין עד שיבא העומר הבא.

גמ':

תנא: כוסמין - מין חיטים, שיבולת שועל ושיפון - מין שעורין.
כוסמין [ע"ב] - גולבא; שיפון - דישראל; שיבולת שועל - שבולי תעלא.

הני - אין, אורז ודוחן - לא.

מנא הני מילי?

אמר ריש לקיש: אתיא "לחם" "לחם" ממצה. כתיב הכא (במדבר טו, יט) "והיה באכלכם מלחם הארץ", וכתיב התם: (דברים טז, ג) "לחם עוני".

והתם גופה מנלן?

אמר ריש לקיש וכן תנא דבי ר' ישמעאל וכן תנא דבי ר' אליעזר בן יעקב: אמר קרא: (דברים טז, ג) "לא תאכל עליו חמץ, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני" - דברים הבאים לידי חימוץ - אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח. יצאו אלו - שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון.

ומצטרפין זה עם זה:

תנא: התבואה והקמחים והבציקות מצטרפין זה עם זה.

למאי הלכתא?

אמר רב כהנא: לענין חדש.

רב יוסף אמר: לענין חמץ בפסח.

ר"פ אמר: לענין מעשר שני, דאי אכיל ליה חוץ לחומה - לקי.

רבא אמר: לענין טומאת אוכלין. והא קמ"ל: דתבואה וקמחין - דומיא דבצקות, מה התם - אוכלא בעיניה, אף הכא נמי אוכלא בעיניה. והתניא: חטה - בין קלופה בין שאינה קלופה - מצטרפת. שעורה - קלופה מצטרפת, שאינה קלופה - אין מצטרפת.

איני? והא תנא דבי רבי ישמעאל: (ויקרא יא, לז) "על כל זרע זרוע אשר יזרע" - כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה: חטה בקליפתה, ושעורה בקליפתה, ועדשים בקליפתן?

לא קשיא - הא בלחות, הא ביבשות.

ואסורין בחדש מלפני הפסח :

מנא הני מילי?

אמר ריש לקיש : אתיא "לחם" "לחם" – ממצה.

ולקצור לפני העומר :

מנא הני מילי?

אמר רבי יוחנן : אתיא "ראשית" "ראשית" – מחלה.

מאי "קודם לעומר"?

ר' יונה אמר : קודם קצירת העומר.

רבי יוסי בר זבדא אמר : קודם הבאת העומר.

תנן : אסורין בחדש לפני (פסח) [העומר], ולקצור לפני (העומר) [הפסח]. - בשלמא למאן דאמר קודם הבאת העומר - היינו דלא קא עריב להו ותני להו, אלא למ"ד קודם קצירת העומר - ליערבינהו וליתנינהו : אסורין בחדש ולקצור לפני הפסח? אלא אי איתמר, אסיפא איתמר :

אם השרישו קודם לעומר - העומר מתירן.

מאי קודם לעומר?

רבי יונה אמר : קודם הבאת העומר.

רבי יוסי בר זבדא אומר קודם : קצירת העומר.

אמר ליה רבי אלעזר [עא ע"א] לרבי יאשיה דדריה : לא תיתב אכרעיד, עד דמפרשת ליה להא מתניי - מנין לעומר שמתיר בהשרשה?

מנלן? – דכתיב : (ויקרא ב, יד) "אביב" - לאו מכלל דאיכא דלאו אביב?

דלאו אביב - ולעולם דעייל שליש.

אלא אמר שמואל : (דברים טז, ט) "מהחל חרמש" - לאו מכלל דאיכא דלאו בר חרמש?

דלאו בר חרמש - ולעולם שחת.

אמר רבי יצחק: "קמה" - לאו מכלל דלאו בר קמה?

דלאו בר קמה - ולעולם אגם.

אלא אמר רבא: (שמות כג, טז) "אשר תזרע" - משעת זריעה.

אמר ליה רב פפא לרבא: אי הכי, אע"ג דלא השריש נמי?

אמר ליה: סודני, (שמות כג, טז) "בשדה" - כתיב.

מתני':

קוצרין בית השלחין שבעמקים, אבל לא גודשין.

אנשי יריחו קוצרין - ברצון חכמים, וגודשין - שלא ברצון חכמים, ולא מיחו בידם.

קוצר לשחת, מאכיל לבהמה.

א"ר יהודה: אימתי? - בזמן שמתחיל עד שלא הביא שלישי.

ר"ש אומר: יקצור ויאכיל אף משהביא שלישי.

וקוצרין - מפני נטיעות, מפני בית האבל, מפני ביטול בית המדרש.

לא יעשה אותן כריכות, אבל מניחין צבתים.

מצות העומר - לבא מן הקמה. לא מצא - יביא מן העמרים.

מצותו - לבא מן הלח. לא מצא - יביא יבש.

מצותו - לקצור בלילה. נקצר ביום - כשר,

ודוחה את השבת.

גמ':

תניא ר' בנימין אומר: כתוב אחד אומר (ויקרא כג, י) "וקצרתם את קצירה, והבאתם

את עומר", וכתוב (ויקרא כג, י) "ראשית קצירכם אל הכהן" - הא כיצד? - ממקום

שאתה מביא - אי אתה קוצר, ממקום שאי אתה מביא - אתה קוצר.

אימא: ממין שאתה מביא - אי אתה קוצר, ממין שאי אתה מביא - אתה קוצר?
ההוא לא מצית אמרת, מדרבי יוחנן.

אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים, וגודשין שלא ברצון חכמים [וכו']:

מאן שמעת ליה דאמר: "מיחו" ו"לא מיחו"? - רבי יהודה.

וסבר ר' יהודה קצירה דאנשי יריחו ברצון חכמים הוא? והא תניא:

ששה דברים עשו אנשי יריחו: שלשה ברצון חכמים, ושלושה שלא ברצון חכמים.

ואלו שברצון חכמים: מרכיבין דקלים כל היום, וכורכין את שמע, וקוצרין לפני העומר - ברצון חכמים.

ואלו שלא ברצון חכמים: גודשין לפני העומר, ומתירין גמזיות של הקדש של חרוב ושל שקמה, ופורצין פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן להאכיל נשר לעניים בשני בצורת בשבתות ובימים טובים - דברי ר"מ.

אמר לו רבי יהודה: אם ברצון חכמים הן עושין - יהו כל אדם עושין כן! - אלא אלו ואלו שלא ברצון חכמים, ועל שלושה מיחו בידם ועל שלושה לא מיחו בידם. ואלו שלא מיחו בידם: מרכיבין דקלים כל היום, וכורכין את שמע, וקוצרין וגודשין לפני העומר.

ואלו שמיחו בידם [עא ע"ב]: מתירין גמזיות של הקדש של חרוב ושל שקמה, ופורצין פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן כדי להאכיל נשר לעניים בשני בצורת בשבתו ובימים טובים, ונותנין פאה לירק - ומיחו בידם!?

וליטעמיד, "ששה"?! - שבעה הוו!?

אלא - סמי מכאן "קצירה".

קוצר לשחת ומאכיל לבהמה:

תנן התם:

ואלו מפסיקין לפאה: הנחל, והשלולית, ודרך היחיד, ודרך הרבים, ושביל הרבים, ושביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים, והבור, והניר, וזרע אחר.

וקוצר לשחת מפסיק - דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: אין מפסיק אלא אי"כ חרש.

אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: ר' מאיר - בשיטת ר"ש אמרה, דאמר: יקצור
ויאכיל אף משהביאה שלישי. - אלמא קסבר: כל לשחת לאו קצירה היא.

יתיב (רבה) [רבא] וקאמר לה להא שמעתא.

איתיביה רב אחא בר הונא לרבא:

אכלה חגב, קרסמוה נמלים, שברתהו הרוח - הכל מודים: חרש – מפסיק, לא
חרש - אינו מפסיק.

"הכל מודים" – מאן? - רבי מאיר.

אי אמרת בשלמא - מתני' בשלא הביאה שלישי, ברייתא דחרש אין לא חרש לא
- בשהביא שלישי.

אלא אי אמרת מתניתין נמי בשהביא שלישי, השתא - ומה התם דקצירה
(דהתם) אמר רבי מאיר לא שמה קצירה, הכא - לא כל שכן?!

אלא - רבי מאיר בשיטת רבי יהודה אמרה, דאמר: אימתי, בזמן שהתחיל עד שלא
הביא שלישי, אבל אם התחיל עד שהביא שלישי – אסור.

אימר דשמעת ליה לרבי יהודה – לבהמה, לאדם - מי שמעת ליה? דאם כן הוה להו
תלתא תנאי?!

אלא - כי אתא רב דימי אמר: רבי מאיר - בשיטת רבי עקיבא רבו, [ד]אמר: אף לאדם
נמי לא הויא קצירה. דתנן:

המנמר שדה ושייר בו קלחים לחים –

רבי עקיבא אומר: פאה לכל אחד ואחד.

וחכמים אומרים: מאחד - על הכל.

ואמר רב יהודה אמר שמואל: לא חייב רבי עקיבא אלא במנמר לקליות, אבל במנמר
לאוצר – לא.

איני? - והא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: מחייב היה רבי עקיבא אף במנמר לאוצר?
[עב ע"א]

סבר לה כוותיה - בחדא, ופליג עליה – בחדא.

קוצרין מפני הנטיעות, ומפני בית האבל, ומפני בית המדרש :

מאי טעמא?

(ויקרא כג, ט) "קצירכם" - אמר רחמנא, ולא - קציר מצוה.

ולא יעשה כריכות אבל מניחן צבתים :

מאי טעמא?

דכמה דאפשר, לא טרחינן.

מצות העומר להביא מן הקמה :

תנו רבנן :

(ויקרא ב, יד) "ואם תקריב מנחת בכורים" - מה תלמוד לומר? - לפי שמצות העומר להביא מן הקמה, מנין שאם לא מצא מן הקמה יביא מן העומרין? - תלמוד לומר: "תקריב";

דבר אחר: "תקריב" - לפי שמצוה להביא מן הלח, ומנין שאם לא מצא מן הלח יביא מן היבש? - תלמוד לומר: "תקריב";

דבר אחר: "תקריב" - לפי שמצותו לקצור בלילה, מנין שאם נקצר ביום כשר, (ת"ל תקריב) ודוחה את השבת? - ת"ל: "תקריב". "תקריב" - כל שהוא, "תקריב" - מ"מ, "תקריב" - ואפילו בשבת, "תקריב" - ואפילו בטומאה.

נקצר ביום כשר :

והתנן :

כל הלילה כשר לקצירת העומר, ולהקטיר חלבים ואברים. זה הכלל: דבר שמצותו (כל היום) [ביום] - כשר כל היום, דבר שמצותו בלילה - כשר כל הלילה.

- קתני לילה דומיא דיום, מה דיום - בלילה לא, אף דלילה - ביום נמי לא!?

אמר רבה: לא קשיא, הא רבי והא ר' אלעזר בר' שמעון. דתניא:

היה עומד ומקריב מנחת העומר, ונטמאת. אם יש אחרת - אומר לו: הבא אחרת תחתיה. ואם לאו, אומר לו: הוי פקח ושתוק - דברי רבי.

ר' אלעזר ברי שמעון אומר: בין כך ובין כך, אומר לו: הוי פקח ושתוק. שכל העומר שנקצר שלא כמצותו – פסול.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

ר' אלעזר ברי שמעון - בשיטת רבי עקיבא רבו של אביו אמרה. דתנן: כלל אמר ר' עקיבא: כל מלאכה שאפשר לו לעשותה מערב שבת, אינה דוחה את השבת.

וסבר לה כרבי ישמעאל, דאמר: קצירת העומר מצוה. דתנן: רבי ישמעאל אומר: מה חריש – רשות, אף קציר – רשות. יצא קציר העומר - שהיא מצוה.

- ואי סלקא דעתך, נקצר שלא כמצותו – כשר, אמאי דחי שבת, נקצריה מערב שבת?! - אלא מדדחי שבת, שמע מינה - נקצר שלא כמצותו פסול.

ורבי לאו תלמידיה דר"ש הוא? – והתניא: אמר רבי: כשהיינו למדין תורה אצל רבי שמעון בתקוע, היינו מעלין לו שמן ואלונטית מחצר לגג ומגג לקרפיף ומקרפיף לקרפיף אחר, עד שאנו מגיעין למעיין שאנו רוחצין בו?

סבר לה - כאידך דרבי שמעון, דתניא: אמר ר' שמעון: בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה, שהרי הקטר חלבים ואברים כשרים כל הלילה, ולא היה ממתין להן עד שתחשך. [עב ע"ב]

ורבי אלעזר ברי שמעון לא שמיע ליה? - אלא שאני התם, שהרי דחתה שחיטה את השבת. ולרבי - ה"נ דחתה שחיטה את השבת?

אלא - קסבר רבי: קצירת העומר לא דחיא שבת.

ולא? – והתנן: וחכמים אומרים: אחד שבת ואחד חול - משלש היה בא?

דלא כרבי.

וחכמים אומרים: אחד שבת ואחד חול – בשלשה, בשלש קופות, ובשלש מגלות?

דלא כרבי.

ובשבת יאמר להם שבת זו?

דלא כרבי.

נקצר ביום כשר, ודוחה את השבת:

מאן שמעת ליה דאמר נקצר ביום כשר? – רבי, וקתני: ודוחה את השבת. - מאי לאו, קצירה?

לא, להקרבה.

אבל לקצירה – לא? והתניא:

רבי אומר: (ויקרא כג, מד) "וידבר משה את מועדי ה' " - מה תלמוד לומר? - לפי שלא למדנו אלא לתמיד ופסח שנאמר בהן (במדבר ט, ב) "במועדו" (במדבר כח, ב) "במועדו" - ואפילו בשבת, "במועדו" - ואפילו בטומאה. שאר קרבנות הצבור מניין? - תלמוד לומר: (במדבר כט, לט) "אלה תעשו לה' במועדיכם". מניין לרבות עומר והקרב עמו, שתי הלחם והקרב עמהן? - ת"ל: "וידבר משה את מועדי ה' " - הכתוב קבע מועד לכולן.

- למאי? - אילימא להקרבה? - שתי הלחם בני הקרבה נינהו? - אלא פשיטא לטחינה והרקדה. ודכותה גבי עומר – לקצירה. וקא דחי את השבת!

אלא - עומר להקרבה, ושתי הלחם לאפיה. וקסבר רבי: תנור מקדש. אי אפי לה מאתמול - איפסילה לה בלינה.

וסבר רבי תנור מקדש? והתניא:

כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה. כיצד? - שחטן לשמן וזרק דמן לשמן - קדש הלחם; שחטן שלא לשמן וזרק דמן שלא לשמן - לא קדש הלחם; שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן - הלחם קדוש ואינו קדוש - דברי רבי.

ר' אלעזר ברי שמעון אומר: לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן!

אמר רב נחמן בר יצחק: הוקבעו ולא הוקבעו - קא אמר.